

Länsstyrelsernas informationsblad i överförmyndarfrågor

2:2018

I detta blad kommer vi att berätta om de nya reglerna i 17 kap. föräldrabalken om anhörigbehörighet och vad det kan innebära för överförmyndarna. Vi kommer också att informera om det nya regeringsuppdraget som tilldelats länsstyrelserna.

Anhörigbehörighet – 17 kap. föräldrabalken

Sedan de nya reglerna i 17 kap. föräldrabalken infördes kan grundläggande hjälp ges av en nära anhörig utan anordnande av godmanskap. Förutsättningen är att den hjälpbehövande har ett sjukdomstillstånd som gör att det är uppenbart att den inte förstår och tillståndet ska ha uppkommit efter 18 års ålder. Den hjälp som kan ges med den sk. ”anhörigbehörigheten” avser främst frågor kopplade till den vardagliga livsföringen, såsom betala löpande räkningar, ordna med autogirering, förmedla handkassa till vårdboende eller liknande, se prop. 2016/17:30 sid 87-88. Av propositionen framgår också att anhörigbehörigheten, utöver rent ekonomiska angelägenheter, kan omfatta att teckna vissa avtal som exempelvis hemförsäkring, reklamera felaktiga produkter samt ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen, exempelvis ansökan om hemtjänst och bostadsbidrag.

Av prop 2016/17:30 sid 87-88 framgår också vilka åtgärder som uttryckligen inte omfattas av anhörigbehörigheten. Där nämns bland annat processföring i domstol, förmögenhetsförvaltning innefattande köp av aktier och fonder eller liknande, köp eller försäljning av såväl fast som lös egendom. Gåvor är uttryckligen förbjudna och den anhörige omfattas också av jävsreglerna i 12 kap. 8 § FB och får således inte företräda den enskilde i en rättshandling som rör dem båda.

Eftersom godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB bara ska anordnas om det behövs så kan de nya reglerna ge överförmyndarna större möjlighet att avstyrka godmanskap i de fall där hjälpbehovet endast rör vardagliga och basala rättshandlingar. Med hjälp av de nya reglerna finns även möjlighet att föreslå begränsningar av pågående eller föreslagna godmanskap till att bara avse delar av hjälpbehovet som inte kan täckas av anhörigbehörigheten. Exempelvis bevaka rätt i dödsbo eller vid försäljning av fastighet, eller någon annan fråga som inte är ordinär och vardaglig.

Länsstyrelsernas kommentar

Länsstyrelserna konstaterar att detta är ett nytt rättsområde och praxis på området saknas. Rättsläget vad gäller omfattningen av anhörigbehörigheten är oklart och det finns i dagsläget få avgöranden från domstolarna där detta behandlas. Det finns vissa indikationer på att banker m.fl. inte har accepterat anhörigas behörighet i enlighet med dessa bestämmelser. Det återstår dock att se hur bestämmelserna fungerar. För de fall rätten uttalar sig om omfattningen av anhörigbehörigheten eller andra rättsfrågor med anledning av 17 kap. FB tar länsstyrelserna gärna emot domar för kännedom.

Nytt regeringsuppdrag till Länsstyrelserna

Länsstyrelserna fick den 3 maj 2018 i uppdrag från regeringen att ta fram riktlinjer för hur ställföreträdare bör redovisa sin förvaltning, hur överförmyndare bör granska ställföreträdarens förvaltning, och hur överförmyndare bör kontrollera en persons lämplighet som ställföreträdare. Länsstyrelsernas uppdrag innebär även att överväga i vilka avseenden insamlingen av statistik över överförmyndarnas och överförmyndarnämndernas verksamhet kan förbättras för att statistiken ska bli mer tillförlitlig och användbar i tillsynsverksamheten. Länsstyrelsen i Stockholms län ska samordna redovisningen av uppdraget och det ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 april 2019.

Anmälan om ny överförmyndare eller ledamot i överförmyndarnämnd

Av 19 kap. 5 § FB följer att överförmyndare, ersättare samt ledamöter till överförmyndarnämnder väljs av kommunfullmäktige. När valet förrättats skall det genast anmälas till länsstyrelsen. Länsstyrelserna vill mot bakgrund av ovanstående påminna om skyldigheten att genast anmäla till länsstyrelsen när nya överförmyndare, ersättare eller ledamöter utses.

Med vänliga hälsningar

Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län

Länsstyrelserna ska enligt förmyndarskapsföroddningen aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsyn och tillsynsvägledning. Detta informationsblad är en del av länsstyrelsenas samverkansarbete.